

KM Challenge ระดับหน่วยงาน (สพจ.)

ในหัวข้อ “สุดยอด Prototype การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ระดับประเทศ

“รวมพลัง (บวร) ขับเคลื่อน มหานคร โคนง นา เพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” จังหวัดอุบลราชธานี

๑. แนวคิด หลักการที่มา

ในการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” จังหวัดอุบลราชธานี นั้น ได้ยึดหลัก “บวร” หรือ บ้าน วัด ราชการ และความเมตตาจากฝ่ายสงฆ์ นำโดย พระพิพัฒน์วีโรภาส ผู้อำนวยการศูนย์พุทธธรรมสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ปาดงใหญ่วังอ้อ พระปัญญาธิวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดป่าศรีแสงธรรม ที่ปรึกษาปลัดกระทรวงมหาดไทย และพระอาจารย์วรวิมล อาจารย์สุโก เจ้าอาวาสวัดภูพานนท์ ที่ได้ร่วมขับเคลื่อนโครงการฯ ร่วมกับส่วนราชการในจังหวัด ภาคเอกชน ภาคเครือข่าย ๗ ภาค และทุกภาคส่วน ร่วมกันบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” มากที่สุดในประเทศไทย จำนวน ๔,๐๔๔ แปลง จนได้รับการชื่นชมจาก พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี ในคราวที่มาเยือน “โคก หนอง นา โมเดล” จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๖๔ รวมไปถึง นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่ยกย่องให้จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้นแบบการดำเนินงานทั่วประเทศ พร้อมขนานนามว่า “มหานครแห่ง โคนง หนอง นา” ซึ่งจังหวัดอุบลราชธานี ได้บูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการขับเคลื่อนโครงการฯ งบประมาณเงินของรัฐบาล ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ มีพื้นที่เป้าหมายทั้งสิ้น ๔,๐๔๔ แปลง ๙,๔๗๔ ไร่ แยกเป็นแปลงระดับครัวเรือน (HLM) ๓,๙๗๓ แปลง และศูนย์เรียนรู้ระดับตำบล (CLM) ๗๑ แปลง งบประมาณ ๕๗๖,๕๙๒,๕๐๐ บาท ถือว่ามากที่สุดในประเทศไทย จนประสบผลสำเร็จ สามารถสร้างแกนนำพัฒนา ๔,๙๖๔ คน มีพื้นที่เรียนรู้ต้นแบบ ๔,๐๔๔ แห่ง เกิดการจ้างงาน ๒,๕๐๐ คน มีพื้นที่กักเก็บน้ำฝน ๑๔.๒ ล้าน ลูกบาศก์เมตร พื้นฟูทรัพยากรดินไม่น้อยกว่า ๙,๔๗๔ ไร่ และผลผลิตทางการเกษตรอีกจำนวนมหาศาล นอกจากนี้ยังเป็นการนำเอาองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ และถ่ายทอดให้แก่คนในชุมชนในการพัฒนาพื้นที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือน สามารถพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙)

“บวร” เป็นแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ที่ทรงนำจุดเด่นของสถาบันทางสังคม ที่มีอยู่ในสังคมไทยมาแต่อดีต อันได้แก่ บ้าน วัด และราชการ โดยเฉพาะวัด ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและกิจกรรมทางสังคมที่สำคัญ ซึ่งในปี ๒๕๖๔ ด้วยความเมตตาจากพระพิพัฒน์วีโรภาส ผู้อำนวยการศูนย์พุทธธรรมสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ปาดงใหญ่วังอ้อ และที่ปรึกษาปลัดกระทรวงมหาดไทยพร้อมด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ หน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชนในทุกระดับ ได้ร่วมกันขับเคลื่อนบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ MOU บทบาทในการเกื้อหนุนระหว่าง วัด และชุมชน ให้มีความสุขอย่างยั่งยืน พร้อมกันทั้ง ๒๕ อำเภอ ภายใต้การนำของพลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และนายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้มีการขับเคลื่อนบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ MOU บทบาทในการเกื้อหนุนระหว่าง วัด และชุมชน ให้มีความสุขอย่างยั่งยืน ระหว่างฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม โดยเจ้าประคุณ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า กระทรวงมหาดไทย

และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมฯ มีความเข้าใจในการจัดกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรม นำสู่ทาน ศิล ภาวนา และการสงเคราะห์ รวมทั้งกิจกรรม พลัง บวร จิตอาสาพัฒนาวัด/ชุมชน และกิจกรรมคลังยาและอาหารชุมชน โดยทั้งฝ่ายศาสนจักร ฝ่ายอาณาจักร จะได้มีบทบาทเกื้อหนุนระหว่างวัดและชุมชนให้มีความสุขอย่างยั่งยืน ตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการลงนาม บันทึกข้อตกลงเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ที่ผ่านมา ซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร กรรมการมหาเถรสมาคม ประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย และศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ คำฝอย รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายแผนงาน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้รวมพลังหนุนเสริมความหวังของประเทศชาติ คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้เป็นสถาบันหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความสุข ตลอดจนพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พร้อมกันนี้ยังได้ร่วมกันขับเคลื่อนแนวทางเขตพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง (SEDZ) ด้วยโมเดลเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งกระทรวงมหาดไทย ภายใต้การนำของ นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่มีบทบาทสำคัญในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ประชาชนตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นหน่วยงานหลักขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่ พร้อมกันกับการขับเคลื่อนแนวทางเขตพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยโมเดลเศรษฐกิจใหม่ โดยภาครัฐจะได้สนับสนุนการจ้างงาน โครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์พื้นฐาน อำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ที่จำเป็นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนต่างๆในพื้นที่ ภาควิชาการในพื้นที่ร่วมพัฒนาและยกระดับทรัพยากรมนุษย์ ต่อยอดด้วยงานวิจัยและนวัตกรรมที่เหมาะสม โดยมีภาคเอกชนร่วมสนับสนุนการบริหารงาน โครงการ วางแผน พัฒนาและต่อยอดผลผลิตต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากความสมบูรณ์ของการพัฒนาพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการกระจายความเจริญโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา พื้นที่ประสบปัญหาภัยพิบัติซ้ำซาก และใช้โอกาสจากภาคแรงงานที่มีทักษะและศักยภาพที่ประสบกับปัญหาการเลิกจ้างจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ที่กลับไปยังบ้านเกิดเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย ด้วยการให้ความรู้ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงหรือทฤษฎีใหม่ ควบคู่กับการศึกษาถึงรากเหง้าภูมิปัญญาดั้งเดิม และเพิ่มพูนด้วยชุดความรู้ทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาของพื้นที่และภูมิสังคม เพื่อพัฒนาหรือยกระดับเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยโมเดลเศรษฐกิจใหม่ เพื่อขจัดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ภายในปี ๒๐๓๐

๒.วัตถุประสงค์การดำเนินงาน

๒.๑ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล พื้นที่เศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชนผ่านการสร้างงานสร้างรายได้ ให้แก่เกษตรกร แรงงานและบัณฑิตจบใหม่ กลุ่มแรงงานที่อพยพกลับท้องถิ่นชุมชน

๒.๒ เพื่อขจัดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

๒.๓ เพื่อให้คนในชุมชนพัฒนาพื้นที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือน สามารถพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙)

๓ ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคกหนองนาโมเดล” จากแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชนระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล

๒. ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆและลงพื้นที่สำรวจเตรียมความพร้อมให้เหมาะสมในการดำเนินโครงการ

๓. ผู้เข้าร่วมโครงการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มทักษะระยะสั้นการพัฒนากสิกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบโคกหนองนาโมเดล

๔. นำแบบแปลนสร้างพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Household Lab Model for quality of life : HLM) ระดับครัวเรือน ที่ได้จากการฝึกอบรม “หลักสูตรการพัฒนากสิกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบโคกหนองนาโมเดล” ออกแบบร่วมกันระหว่างครัวเรือนเจ้าของพื้นที่ ภาควิชาเคเรือข่าย และช่างออกแบบในพื้นที่มาใช้วางแผน ออกแบบการปรับปรุงกายภาพพื้นที่ตามแบบมาตรฐาน โคกหนองนา โมเดล ที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด

๕. สร้างพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Household Lab Model for quality of life : HLM) ระดับครัวเรือน ตามจำนวนพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรร

๖. พัฒนาพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เอื้อต่อการใช้งาน ด้วยการนำศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ด้านการฟื้นฟูดิน ด้านการบริหารจัดการน้ำ ด้านการใช้ประโยชน์ป่า ๓ อย่าง เพื่อประโยชน์ ๔ อย่าง

๗. บูรณาการโครงการกิจกรรมต่างๆที่เกื้อหนุนสนับสนุนในขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคกหนองนาโมเดล” เช่น การขับเคลื่อนบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ MOU บทบาทในการเกื้อหนุนระหว่าง วัด และชุมชน ให้มีความสุขอย่างยั่งยืน การขับเคลื่อนแนวเขตพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง (SEDZ) ด้วยโมเดลเศรษฐกิจใหม่ การขับเคลื่อนโครงการการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด (ศจพ.จ.) โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) โครงการจิตอาสาพระราชทาน เป็นต้น

๘. ติดตาม ประเมินการดำเนินโครงการฯ และสรุปผล ถอดบทเรียน

๔. กลไกในการขับเคลื่อน

๔.๑ คน

คน ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการต่างๆ การที่หน่วยงาน องค์กรมีบุคลากรที่มีศักยภาพในการทำงาน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและองค์กร ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร รวมถึงมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน จะช่วยส่งเสริมให้องค์กรพัฒนาได้ก้าวไกลและมั่นคง การใช้พลัง (บวร) ขับเคลื่อน มหานคร โคก หนอง นา เพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด ศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” จังหวัดอุบลราชธานี มีกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานของบุคลากรในสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด อำเภอ และภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาต่างๆโดยมีการฝึกทักษะการทำงาน, เสริมสร้างประสบการณ์การทำงาน, และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการทำงาน โดยมีฝึกอบรม ประชุมสร้างความเข้าใจ จัดเวทีการเสวนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ Focus group ติดตาม ส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่าง พร้อมทั้งมีการประเมินผล ถอดบทเรียน

เพื่อให้บุคลากรแต่ละคนพัฒนาศักยภาพของตัวเองให้สูงขึ้น กลไกขับเคลื่อนในโครงการฯ ได้แก่ พัฒนาการ/จนท.พช. คริวเรือนต้นแบบ HLM/CLM วิทยากรกระบวนการ ครูพาทำ ผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำจิตอาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำ อช./อช นักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ (นพต.) เด็ก เยาวชน คนในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

๔.๒ ชุมชน

พลังชุมชนก็ถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินกิจกรรมโครงการฯ ซึ่งต้องมีการเข้าใจในบริบทของชุมชน สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน ทั้งสภาพความเป็นอยู่ทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมือง การปกครอง เพราะการที่ทราบสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนก็สามารถที่จะวางแผนและดำเนินงานพัฒนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในการขับเคลื่อน มหานคร โคก หนอง นา เพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด ศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” จังหวัดอุบลราชธานี ถือเป็นการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของชุมชนไว้ดีขึ้น การรวมตัวของคนในครอบครัว หมู่บ้าน ชุมชน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนโครงการ ร่วมมือกันปฏิบัติ ซึ่งวิธีการที่ชุมชนคิดเอง ทำเอง โดยมีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนให้การสนับสนุน จะสามารถสร้างพลังของชุมชน คนในชุมชนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีสถานการณืรอบข้างและเพื่อนบ้านที่เอื้อเพื่อเพื่อแผ้ว มีน้ำใจ ส่งผลให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อยู่ดีมีสุข อยู่อย่างพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ตัวอย่างกิจกรรมในชุมชนที่เกิดขึ้น เช่น มีพื้นที่ต้นแบบ โคก หนอง นา มีฐานเรียนรู้ในชุมชน ชุมชนมีการสร้างความมั่นคงทางอาหาร มีภูมิคุ้มกันทางสังคม และร่วมกับสร้างสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีศูนย์แบ่งปันต้นกล้าและเมล็ดพันธุ์ มีศูนย์ผู้นำจิตอาสาพัฒนาชุมชน ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด มีคลังอาหารในพื้นที่สาธารณะ ทางนี้มีรั้วปลูกผักแบ่งปัน ธนาคารขยะ ตลาดจำหน่ายสินค้าผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น

๔.๓ หน่วยงานราชการ

ภายใต้การอำนวยการของผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ได้สั่งการให้หน่วยงานราชการทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ร่วมกัน ขับเคลื่อนโครงการตามหลัก “บวร” ในส่วนของสำนักงานพัฒนาชุมชน โดยพัฒนาการจังหวัดอุบลราชธานี ได้ร่วมกับ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ภาคีเครือข่ายพัฒนาในพื้นที่ ๗ ภาคี ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี ดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ ตามขั้นตอนที่กรมการพัฒนาพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยมีการติดตาม สนับสนุน มีการสร้างบุคลากรให้มีความรอบรู้ ตรวจสอบสภาพแวดล้อมพื้นที่โดยเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและเครือข่าย และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ โดยกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กร การคิดอย่างเป็นระบบและแบบแผนทางความคิดเพื่อให้การขับเคลื่อน มหานคร โคก หนอง นา เพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” จังหวัดอุบลราชธานี ประสบความสำเร็จและเป็นต้นแบบในการดำเนินงานต่อไป

๔.๔ คณะสงฆ์

บทบาทของคณะสงฆ์ในขับเคลื่อน มหานคร โคก หนอง นา เพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด ศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”และโครงการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนบนกรอบของ MOU ระหว่าง มหาเถรสมาคม กับกระทรวงมหาดไทย และสถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยกรอบงานคณะสงฆ์ที่ให้เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวมซึ่งไปสอดคล้องกับภารกิจบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ของกระทรวงมหาดไทยในการแก้ปัญหาความยากจน พัฒนาคอนในทุกช่วงวัย ในภารกิจหลัก ๕ ด้านคือ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการบริการภาครัฐ เป็นความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน สนับสนุนส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายด้วยกัน และอยู่บนพื้นฐานหลักธรรมวินัย ซึ่งจังหวัดอุบลราชธานีได้นำกรอบงานของมหาเถรสมาคมที่มีการกิจ ๖ ด้าน มาทำเป็น ๕ ยุทธศาสตร์ คือ

๑) ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ที่เน้นการบริหารจัดการภายในวัดให้เป็นระบบระเบียบ มีโครงการ “พลังบวร จิตอาสาพัฒนาวัด ๕ ส.” มาช่วยเป็นเครื่องมือในการพัฒนาวัด และการพัฒนาตนของพระให้อยู่ตามหลักธรรม หลัก

วินัย ไม่ขัดแย้งกับกฎหมายบ้านเมือง เกิดความสงบสุขในวัดในชุมชนบนความร่วมมือของทุกฝ่าย เช่นการแบ่งโซนพื้นที่เป็นสัดส่วน มีแผนผังบริเวณชัดเจน หรือการจัดวาง/เก็บพัสดุสิ่งของให้เป็นระเบียบเรียบร้อย หรือเพิ่มระบบทะเบียนพัสดุเข้าไปด้วยตามศักยภาพของแต่ละวัด มีโครงการตัวอย่างของวัด zero waste ขยะเป็นศูนย์ ถึงขยะรีไซเคิลโลก Wetland waste water treatment system (ระบบบำบัดน้ำเสียแบบแผ่นดินเปียก)

๒) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือให้การสนับสนุน และส่งเสริมการศึกษาหลักสูตร และหลักวินัยของพระภิกษุสามเณร หรือพุทธบริษัททั้งหลายในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้รู้แจ้งเห็นจริงไปตามขั้นตามภูมิของการปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดความสงบสุขของบ้านเมือง เช่นจัดสถานปฏิบัติธรรมตามโอกาสต่าง ๆ การให้ทุนการศึกษาพระเณร หรือมีโรงเรียนปริยัติ สำนักเรียนบาลี เป็นต้น รวมด้านศึกษาสงเคราะห์ คือการสงเคราะห์ลูกหลานเยาวชน รวมทั้งประชาชนทั่วไปด้วยการศึกษาทั้งในระบบ และนอกระบบ เช่นโรงเรียนศรีแสงธรรม โรงเรียนสงเคราะห์ ศูนย์เด็กเล็กภายในวัด รวมถึงแหล่งเรียนรู้ พื้นที่วิจัยและนวัตกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงสื่อออนไลน์ต่าง ๆ รวมไปถึงอุทยานการศึกษาที่เป็นองค์ความรู้ หรือภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น เพื่อสร้างเสริมอาชีพ รายได้ให้แก่ชุมชน เป็นการแก้ปัญหา เพราะผู้มีปัญหาย่อมหาทรัพย์ได้ โครงการตัวอย่าง เช่น แหล่งเรียนรู้พลังงานแสงอาทิตย์ ศูนย์ฝึกอบรมระบบพลังงานแสงอาทิตย์ แหล่งเรียนรู้การสร้างบ้านดิน แหล่งเรียนรู้การทำนาเกลือต้นเดียว แหล่งเรียนรู้สมุนไพรในวัด แหล่งธนาคารน้ำใต้ดิน แหล่งเรียนรู้การทำปุ๋ยหมักไม่พลิกกอง แหล่งเรียนรู้การทำปุ๋ยหมักโบกาคิ แหล่งเรียนรู้การจัดการน้ำตามพื้นที่ (ธนาคารน้ำใต้ดิน) แหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีพลังงาน เช่นขยะปั่นผลิตไฟฟ้า , Solar Sharing

๓) ด้านการเผยแผ่ คือให้วัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ทั้งวิชา และจรณะ คือเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทั้งส่วนที่เป็นปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ เป็นความรู้ทางธรรม และการปฏิบัติตนของฆราวาสผู้มาเกี่ยวข้องกับวัดหรือพุทธศาสนา ให้เป็นที่พึงพอใจ สามารถปรับตัวได้ในทุกสถานการณ์ โดยมีหลักธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือสำคัญ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้าถึงแก่นแห่งธรรมมากกว่าเปลือก หรือกระพี้ เช่นการพิมพ์หนังสือหลักธรรม หนังสือสวดมนต์ การปฏิบัติธรรมกรรมฐาน เป็นต้น

๔) ด้านสาธารณูปการ คือบทบาทของวัดในการช่วยเหลือประเทศชาติประชาชนในโครงสร้างพื้นฐานที่พอจะมีกำลังทำได้ เช่นช่วยเหลือโรงพยาบาลเช่นติดตั้งโซลาร์เซลล์เพื่อลดค่าไฟในแต่ละเดือนตลอด ๓๐ ปี หรือการสร้างอาคารให้โรงพยาบาล ช่วยเหลือชาวบ้านปรับปรุงถนนหนทางสัญจร เป็นต้น หรือการสร้าง/ปรับปรุง/สนับสนุนสวนสาธารณะ รวมไปถึงเรื่องของการแก้ไขปัญหาสภาวะโลกร้อน สภาวะโลกรวน เช่นโครงการทำปุ๋ยหมักผักตบชวาของวัดป่าศรีแสงธรรม เพื่อช่วยกำจัดผักตบในลำคลองที่ขวางทางน้ำต่างๆ เป็นต้นตัวอย่างโครงการ เช่น โครงการโซลาร์เซลล์ ๗๗ จังหวัด ๗๗ โรงพยาบาล โครงการปุ๋ยหมักไม่พลิกกองจากผักตบชวา โครงการรวมพลคนอาสาทำธนาคารน้ำใต้ดินแบบดิน (ไม่เน้นพลาสติก ยาง สิ่งของสกปรก) โครงการโรงเรียนการกุศล โครงการพระราชทานโคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง (วัดป่าศรีแสงธรรม)โครงการทำ ๖ ตำราเรียน โครงการปันแสง

๕) ด้านสาธารณะสงเคราะห์ คือการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ น้ำท่วม ขาดแคลนที่อยู่อาศัยหรือให้ความช่วยเหลือปัจจัย ๔ รวม เช่นแจกจ่ายข้าวสารอาหารแห้ง หรือบางวัดมีรถรับส่งผู้ป่วยช่วยให้ชาวบ้านเข้าถึงบริการภาครัฐได้สะดวกรวดเร็ว เป็นต้น

๔.๕ ศาสตร์พระราชา

ศาสตร์พระราชา คือ ศาสตร์การจัดการและการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่า ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงศึกษา คิดค้น และวิจัย แล้วพระราชทานให้กับปวงชนชาวไทย เพื่อใช้ในการจัดการลุ่มน้ำ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ จากภูผาลุ่มหวนที่ เมื่อนำองค์ความรู้นี้มาปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งในการขับเคลื่อน

มหานคร โคก หนอง นา เพื่อสืบสาน รักษา ต่อยอด ศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” จังหวัดอุบลราชธานี นั้นมีการน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการทำงาน ดังนี้

- ๑) ทฤษฎีใหม่
- ๒) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ๓) น้อมนำแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างความมั่นคงทางอาหาร
- ๔) โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)
- ๕) จิตอาสาพระราชทาน

๕. กระบวนการในการดำเนินงานสู่การเป็นต้นแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้

กระบวนการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” และโครงการกิจกรรมต่างๆของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี ที่นำไปสู่การเป็นสุดยอดต้นแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ (LO : Learning Organization) ที่ทำให้องค์กรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ มีกระบวนการทำงาน ดังนี้

๑. การสร้างบุคลากรให้มีความรอบรู้ (Personal Mastery)
๒. มีแบบแผนทางความคิด (Mental Model)
๓. มีการตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environment scanning)
๔. มีวิสัยทัศน์การทำงานร่วมกัน (Share vision)
๕. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและเครือข่าย (Team learning)
๖. มีเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ (Learning technology)
๗. มีการคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking)

๖. เครื่องมือ เทคนิคที่ใช้ในการสร้างองค์กรสุดยอด Prototype การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้

- ๖.๑ การประชุมสร้างความเข้าใจ
- ๖.๒ การเสวนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ Focus group
- ๖.๓ การติดตาม ส่งเสริมสนับสนุน
- ๖.๔ การรายงานผล
- ๖.๕ การประชาสัมพันธ์
- ๖.๖ ประเมินผล ถอดบทเรียน

๗. สิ่งที่เกิดขึ้นและการนำไปใช้โยชน

จากการ ใช้ หลัก “บวร” ในการขับเคลื่อนโครงการ “โคกหนองนา” โดยได้บูรณาการกิจกรรมและหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่าง “บ้าน วัด ราชการ” ของจังหวัดอุบลราชธานี ทำให้เกิดเป็นต้นแบบสุดยอด Prototype ของประเทศในหลายๆโครงการ เช่น การขับเคลื่อนเขตพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง (SEDZ) ด้วยโมเดลเศรษฐกิจใหม่ (BCG Model) ,โครงการ ๑ ตำบล ๑ วัด ๑ คลังยาและอาหาร สานขยายขยายงาน MOU วัด มหาดไทย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง บทบาทในการเกื้อหนุนระหว่างวัด

และชุมชนให้มีความสุขอย่างยั่งยืน, โครงการศูนย์ผู้นำจิตอาสาพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น ผลจากการดำเนินงานดังกล่าว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) แก่ประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีในหลายๆ ด้าน ดังนี้

ผลผลิต (Output)

๑. ด้านเศรษฐกิจ

๑.๑ มีผลผลิตจากแปลงโคกหนองนาในด้านการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ทำให้คนในชุมชนนำหลักทฤษฎีบันได ๙ ขึ้นสู่ความพอเพียงตามศาสตร์พระราชาใช้ชีวิตอย่างมีความสุขอย่างยั่งยืน (พอกิน พอใช้ พออยู่ พอออมเงิน บุญและทาน เก็บรักษา ขาย สร้างเครือข่าย)

๑.๒ เกิดการการแปรรูปผลผลิตทางอาหาร เกิดเป็นสินค้า OTOP ผลิตภัณฑ์ชุมชน เกิดการรวมกลุ่มอาชีพเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย และธุรกิจการค้า

๑.๓ มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ตลาดชุมชน ตลาดประชารัฐคนไทยยิ้ม ตลาดมาระแม่ ตลาดกินสบายใจ ตลาดสินค้าอุปโภค บริโภคราคาถูกลานขวัญเมือง เป็นต้น สร้างรายได้ให้คนในชุมชน และยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวจังหวัดอุบลราชธานีให้ดีขึ้น

๒. ด้านสังคม

๒.๑ เกิดชุมชนเกื้อกูล ชุมชนแบ่งปัน

๒.๒. คนยากจน/ยากไร้ ด้อยโอกาสในสังคมได้รับการช่วยเหลือ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัด (คจพ.จ.)

๒.๓ มีภูมิคุ้มกันทางสังคม เกิดกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือคนในชุมชน เช่น กองทุนขยะ กองทุนการออมวันละบาท มีศูนย์แบ่งปันต้นกล้าและเมล็ดพันธุ์ มีศูนย์ผู้นำจิตอาสาพัฒนาชุมชน

๒.๔ เกิดการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป เช่น โครงการถนนสายวัฒนธรรม นำสู่ทาน ศิลปาวนา และการสงเคราะห์ , โครงการทำบุญตักบาตรในวันสำคัญต่างๆ

๓. ด้านสิ่งแวดล้อม

๓.๑ มีป่าไม้ในชุมชนเพิ่มขึ้น ป่า ๓ อย่างประโยชน์ ๔ อย่าง มีคาร์บอนเครดิตเพิ่มขึ้น ยกตัวอย่าง ในแปลงโคกหนองนาจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๔,๐๔๔ แปลงปลูกต้นไม้แปลงละ ๒๐๐ ต้น จะมีปริมาณต้นไม้เพิ่มขึ้น ๘๐๘,๘๐๐ ต้น

๓.๒ เกิดการบริหารจัดการ ดินน้ำ ป่า สร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในชุมชนอย่างยั่งยืน เช่น โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

๓.๓ มีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีการทำขยะเปียกรักษ์โลก ลดปริมาณขยะในชุมชน เช่นโครงการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมศูนย์ผู้นำจิตอาสาพัฒนาชุมชน อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก (อถล.) การน้อมนำแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างความมั่นคงทางอาหาร

ผลลัพธ์ (Outcome)

๑. เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง

๒. ชุมชนพึ่งตนเองได้

๓. น้อมนำศาสตร์พระราชา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

๔. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข

๘. ปัจจัยแห่งความสำเร็จสู่การเป็นสุดยอด Prototype การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้

๗.๑ การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบการทำงานตามศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตของประชาชนจนบรรลุตามเป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๗.๒ มีบุคลากรในองค์กรที่มีความเข้มแข็ง ทำงานร่วมกันเป็นทีม และพร้อมที่จะเรียนรู้และแก้ไขปัญหาไปพร้อมกันได้ ตั้งแต่ผู้บริหารระดับจังหวัด พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอ พัฒนาการ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี

๗.๓ มีผู้นำทางความคิดและต้นแบบในการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการต่างๆ ได้แก่ พระพิพัฒน์วีโรภาส ผู้อำนวยการศูนย์พุทธธรรมสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าปาดงใหญ่วังอ้อ และพระปัญญาวิโรจน์ เจ้าอาวาสวัดป่าศรีแสงธรรม ที่ปรึกษาปลัดกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด

๗.๔ มีเครือข่ายที่ให้ความร่วมมือ และส่งเสริมสนับสนุนการทำงาน ได้แก่ เครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ ครูพาทำวิทยากรกระบวนการ saveubon หน่วยงานราชการ คณะสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้นำจิตอาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนหน่วยงานในระดับส่วนกลาง

๗.๕ คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี จัดขึ้น โดยมีการบูรณาการ ผนีกกำลังระหว่าง บ้าน วัด ราชการ ตามหลัก “บวร”

๘. โครงการ/กิจกรรม

๑. โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ โคก หนอง นา
๒. ๑ ตำบล ๑ วัด ๑ คลังยา
๓. MOU วัด มหาดไทย
๔. วัดประชารัฐสร้างสุข
๕. โครงการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง โครงการศูนย์ผู้นำจิตอาสาพัฒนาชุมชน
๖. การขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๗. โครงการสัมมาชีพชุมชน
๘. โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
๙. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)
๑๐. การน้อมนำแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างความมั่นคงทางอาหาร
๑๑. โครงการ กิจกรรมอื่นๆ

กลไกการขับเคลื่อน

1.คน

- พัฒนาการ/จนท.พช.
- คริวเรือนต้นแบบ HLM/CLM
- วิทยากรกระบวนการ/ครูพาทำ
- ผู้นำชุมชน
- ผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- ผู้นำจิตอาสาพัฒนาชุมชน
- ผู้นำ อช/อช.
- นพต.
- เด็ก เยาวชน คนในชุมชน

2.ชุมชน

- พื้นที่ต้นแบบ โคกหนองนา
- ฐานเรียนรู้
- การสร้างความมั่นคงทางอาหาร
- ศูนย์แม่บ้าน
- ศูนย์ผู้นำจิตอาสา
- ทางนี้มีรักปลูกผักแบ่งปัน
- ธนาคารขยะ

3.หน่วยงานราชการ

- ผู้ว่าราชการจังหวัด
- หน่วยงานราชการ
- เครือข่าย 7 ภาคี
- สพจ.
- สพอ.
- ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี

4.คณะสงฆ์

- พระพิพัฒน์วีริโกภาส
- พระปัญญาวชิโรโมลี
- เจ้าคณะจังหวัด
- เจ้าคณะอำเภอ
- พระภิกษุสงฆ์
- สามเณร

5.ศาสตร์พระราชา

- ทฤษฎีใหม่
- หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- น้อมนำแนวพระราชดำริของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สร้างความมั่นคงทางอาหาร
- อพ.สธ.
- จิตอาสาพัฒนาชุมชน

โครงการ/กิจกรรม

- พัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีใหม่ ประยุกต์
- 1 ตำบล 1 วัด 1 คลังยา
- MOU วัด มหาตไทย
- วัดประชารัฐสร้างสุข
- โครงการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- การขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- โครงการสัมมาชีพชุมชน
- โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
- โครงการ อพ.สธ.พช.

ผลลัพธ์(Outcome)

- เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง
- ชุมชนพึ่งตนเองได้
- น้อมนำศาสตร์พระราชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต
- ชุมชนเกื้อกูล ชุมชนคุณธรรม

ผลผลิต (Output)

1.เศรษฐกิจ

- ผลผลิตจากแปลงโคกหนองนาสู่นับได้ 9 ชั้น
- การแปรรูป สินค้า OTOP
- ผลิตภัณฑ์ชุมชน วิสาหกิจชุมชน
- ตลาดชุมชน ตลาดประชารัฐคนไทยยิ้ม/ตลาดมาระแม/ตลาดกินสบายใจ/ตลาดมาระแม

2.สังคม

- ชุมชนเกื้อกูล ชุมชนแม่บ้าน
- การช่วยกันยกของ/พาไป/ต่อยโถกาส
- มีภูมิคุ้มกันทางสังคม
- อนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม
- พอกัน พอใช้ พออยู่ พอर्मเป็น

2.สิ่งแวดล้อม

- ป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง
- ฐานเรียนรู้โคกหนองนา
- การบริหารจัดการ ดินน้ำ ป่า
- ชยะเปียกรักษ์โลก
- ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร

เทคนิค /เครื่องมือ

- การประชุมสร้างความเข้าใจ
- การเสวนา Focus group
- ทีมพี่เลี้ยง ทีมสนับสนุน
- การติดตาม ส่งเสริมสนับสนุน
- การรายงานผล
- การประชาสัมพันธ์
- ประเมินผล ถอดบทเรียน